

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

**«БІЛІМДІ БАҒАЛАУДЫҢ
ҚҰЗЫРЕТТІ-БАҒДАРЛЫ ЖҮЙЕСІ»
44-ші ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ**

17-18 қаңтар 2014 жыл

3-кітап

**МАТЕРИАЛЫ
44-ой научно-методической конференции
«КОМПЕТЕНТНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННАЯ
СИСТЕМА ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ»**

17-18 января 2014 года

Книга 3

CN1297A06F 12699 A0001

	305
Садуова Ш.М., Назарова А.Ж. Қазақ және түрік тілдеріне ортақ тұрақты сөз тіркестерін оқыту мәселесі	
✓ Mustafayeva A.A. Grade assessment system in higher education (a british-based undergraduate model)	308
Абдурақын Н. Қазақ-Қытай тіліндегі сөз тәртібін салғастыра отырып қытай тілін оқыту әдістемесі	310
Анипина А.К. Иероглифтік жазуды оқытуда қолданылатын мультимедиялық оқу презентациясы	312
✓ Атабай Б.А., Сейітметова Ж.Р. Студенттердің білім сапасын бағалаудың түрлері	314
Ахметбек Г., Досымбекова Р. Қытай тілін мысалдар арқылы оқыту әдістері	317
✓ Ахметбекова А.К., Токова Г.Қ. Араб тілін меңгерушілер білімін бағалау үлгілері	319
✓ Боранбаева А.Ж., Масимбаева А.А. Шетел тілі лексикасын оқытуда кездесетін кейбір қиындықтар	321
✓ Жумажанова Ф.Т., Жиекбаева А.Б. Араб тілі сабағын шағын топта жүргізу әдістері	324
Бахаутдинова Г.Н. Аутентичные формы оценивания, их место в балльно-рейтинговой системе	326
✓ Жұбатова Б.Н., Ахметбекова А.К. Құзыреттік-бағдарлы оқу және білім бағалау технологиялары	330
Керімбаев Е. Тіл үйретудегі көру, тыңдау және оқуды ұштастыру тәсілі	332
✓ Қыдырбаев Қ.А., Палтөре Ы.М. Араб тіліндегі һамзаның жазылу емлесін үйрету әдістемесі	334
Мадиев Д.Ә. Көне қытай тіліндегі предлогтарды игерудің тіл үйренудегі маңыздылығы	337
Мен Д.В. Организационно-педагогические проблемы подготовки корееведов в Казахстане	340
Нурсейтова Л.Д. Жапон тілін оқыту әдістері	343
Жүніс Қ.Ә. Түркі халқы тарихын зерттеудегі мұрағатты пайдалану әдісі	346
Сапасева Г.Е. Шетел тыңдаушыларына қазақ тілі сабағын оқытуда ойын элементтерін пайдалану	348
Сулейменова С.С. Формирование грамматических навыков в процессе обучения русскому языку у иностранных студентов	350
Ыбырайымова С.С. Білім алушыны дұрыс бағалау – оқытуда жетістікке жетудің бір факторы	353

Білім: иероглификаның тариха өзгеруі. Графема және фонетика

Дағды: дәстүрлі және қысқарған иероглифтерді ажырату

Білу керек: жазбаша фиксация

8 деңгей

Білім: иероглифтік белгілердің этимологиялық мағынасы

Дағды: кілттердің, белгілердің семантикасын білу, иллюстративті материалды қолдану

Білу керек: жазбаша фиксация

9 деңгей

Білім: кілттердің семантикалық тобы

Дағды: кілттер белгілерінің семантикасын білу

Білу керек: кілттердің семантикалық мағынасын анықтау және оның жазбаша фиксациясы

10 деңгей

Білім: иероглиф – тілдің лексикалық бірлігі

Дағды: 150-200-ге жуық жиі қолданылатын иероглифтерді игеру. Әртүрлі сөздіктерді қолдану.

Білу керек: жазбаша фиксация және иероглифтерді ауызша оқу

Иероглифті есте сақтау кезінде 3 есте сақтау түрі қатысады: кинестетикалық, образды, вербальды. Қай түрмен есте сақтау оқушының психологиялық мінездемесіне байланысты. Иероглифті оқу жүйесі 3 кезеңнен өту керек: 1. алдымен кинестетикалық механизмді қосу керек. 2. содан кейін образды механизмге кошу керек (көзбен қору, есту арқылы). 3. вербальды механизмді қосу. Е.О. Солодуха осы кезеңмен иероглифтерді есте сақтаса болашақта одан әрі есте сақтау қабілетінің артатынын көрсетеді. [3]

Дамытушы аспект - студенттің танымдық қызығушылығының дамуымен түсіндіреді, біріктіру, анализдеу, салыстыру. Мысал ретінде, иероглифтің құрамын анализдеу. Қытай тілін үйретушілер иероглифті оқушы тез есте сақтау үшін иероглиф графикасына анализ жасайды. Яғни, бір-біріне ұқсайтын иероглифтерді топтарға біріктіреді. Чжан Юнлянь айтуынша, «ассоциативті жүйе» сызықтар бойынша, мағынасы, айтылуы бойынша ұқсас иероглифтер тобы. Бұндай иероглифтерді «отбасына» біріктіреді. «Отбасына» ең негізгі иероглиф, ең қарапайым иероглифтен басталады, мысалы: 尔 Ёr, оған 你 Nǐ 您 Nín кіреді. Осы үш иероглиф «біротбасылы» иероглиф болып табылады.

Тәрбиелік аспект – адамды шыдамдылыққа, өз жұмысын дұрыс жоспарлауға шақырады. Себебі иероглифті жаттауда аса үлкен шыдамдылық, төзімділік керек. Осы жағынан мультимедиялық оқу презентациясын жасауда оқытушы еңбегі орасан зор болып табылады. Осы әдіс арқылы аз уақыт ішінде көп мағлұматпен таныстыруға болады. Осы әдіс арқылы оқытушы бір жағынан үздіксіз информациялы технология саласы жағынан толығып отырады. Қытай иероглифін үйренуде оның дұрыс жазылуын, дұрыс оқылуын, есте сақтау әрине қиындық тудырады. Сондықтан оқытушы осындай презентациялар қолданып сабақ отетін болса, бастапқы кезеңнен бұндай қиындықтарды жеңілдетуге болады.

Бұндай презентациялар оқытушысыз қолданылмауы тиіс, презентация арқылы оқытушы өз ізденісін көрсетеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Бурцева Е.В. Мультимедийная инновационная презентация как инновационная технология преподавания иероглифической письменности китайского языка. Луганск-Листопад, 2012
2. Богданович Н.В. Основные направления методического осмысления использования мультимедийных технологий / режим доступа: <http://rdocs.exdat.com/docs/index-57138.html>
3. Солодуха Е.О. реализация аспекта индивидуализации в методике преподавания иероглифике китайского языка, режим доступа: <http://ksosh4.ucoz.ru/forum/8-124-1>
4. Кондрашевский А.Ф. Практический курс китайского языка. Пособие по иероглифике / часть 1. М., 2000

Б.А. Атабай, Ж.Р. Сейітметова

СТУДЕНТТЕРДІҢ БІЛІМ САПАСЫН БАҒАЛАУДЫҢ ТҮРЛЕРІ

Білім сапасын әділ бағалау әр ұстазға үлкен жауапкергілік жүктейді. Оқытушы өзі оқытқан пән бойынша студенттердің білімдерінің нәтижесін қорытындылауда бақылау түрлерін қандай жолдармен өткізу керектігін алдын ала ойластыруы тиіс. Бақылау түрлері біріншіден, студенттің

білімі мен дағдысын анықтауға, екіншіден шәкірттердің оқып жатқан пәніне қатысты шығармашылық қабілетін және сол пәнге қатысты сезімдік, құндылық қатынасын анықтауға бағытталауы тиіс.

Шәкірттердің білімдерін бағалау мәселелері әлемнің кез келген білім ордаларында өзекті мәселелердің бірі болып саналады. Бұл мәселе күн тәртібінен түспейтін мәңгілік тақырып.

Осы мәселе тоңірегінде зерттеулер жүргізін жүрген ғалымдар білім сапасын анықтауда аса тиімді деп бірнеше деңгей ұсынады:

- Бірінші дейгей – репродуктивті. Мұнда негізгі анықтамаларды білу яғни, ұғымдар мен заңдарды, ережелерді, формулалар мен даталарды және т.б. білу.
- Екінші дейгей - алгоритмдік, бұл деңгей стандарттық тапсырмаларды орындау кезінде ұғымдар мен заңдарды, ережелерді, формулаларды қолдануын қарастырады.
- Үшінші дейгей – эвристикалық. Бұл деңгей әртүрлі сала мен тақырыптар бойынша білімін пайдалана білу, бірнеше алгоритмді пайдалана білуді, мәселелерді шешу жолдарын іздеуді қарастырады.

• Төртінші дейгей – шығармашылық деңгей. Ол дейгейде студенттердің жаңа тақырыптарды қарастырғанда туындайтын жаңа мәселелерді шешудегі ептіліктері мен икемділіктерінің болуын талап етеді.

Әр деңгей бақылау құралдарының жүйесін талап етеді, бірақ бақылаудың мазмұны мен әдістерін анықтай отырып, студенттердің пәндегі игеруі тиіс негізгі ұғымдарын басты назарда ұстауы тиіс. Осындай жағдайда бақылау сұрақтарына әртүрлі талдау мен жадыны талап ететін әртүрлі уақытта орындалған тапсырмаларды қосқан жөн.

Бақылау түрлерінің көп болуы студенттердің теориялық білімінің сапасын жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар шәкірттердің өздігімен ой қорыту, салыстыру, салғастыру және талдау дағдыларын қалыптастырады. Студенттердің танымдық дербестігі нақты бағытта болады.

Оқытушы студенттерге беретін білім сапасының мынадай негізгі элементтерін естен бір сәтке шығармауы тиіс:

- тақырыпқа қатысты нақты материалдың толық болуы және оның толық игерілуі;
- материалды түсіндірген кезде оны толық түсіну және тартымды әрі дәл болуына назар аудару;
- білімді қажет кезде пайдалана білу.

Білім беру сапасын дамытудың бір жолы ретінде дидактикалық жүйе түрінде қолданылатын бақылау түрін атауға болады. Бақылаудың дидактикалық жүйесін кез келген бағдарлама немесе кез келген пән бойынша қолдануға болады. Бұл жүйе томендегідей қызметтер атқарады:

- жаңа тақырыпты оқу мен оны қайталауда, қорытындылауда және жүйелеуде пайда болған дағдылар мен білім деңгейі туралы толық ақпарат береді;
- студенттің жаңа тақырыпты игеруге дайындығы туралы мағлұмат алуға көмектеседі;
- студенттердің жады мен ой қорытуын, сөйлеу дағдысын дамытуға көмектеседі;
- білім беру үдерісінің жалпы ұстанымдарын түсінуде аса маңызды рол атқарады;
- оқытушы білім берудің тиімді әдістерін қарастыруға ұмытылады.

Білім сапасын бақылау жүйесі біздің университетте бұрыннан қалыптасқан, ол ағымдағы бақылау, аралық бақылау және қорытынды бақылау түрінде жүреді. Одан басқа, біз, арабтанушы оқытушылар тақырыптық бақылау жүргіземіз. Әр тақырыпты оқып бітіргеннен кейін бақылау алып отырамыз.

Студенттердің білім сапасын бағалау үшін қолданылатын бақылаудың түрлері көп, солардың ішінде ең тиімді деп мыналарды атауға болады:

- Студенттің қалауы бойынша орындалатын тапсырма: пән бойынша бір модуль біткенде өткізіледі, әр студент оқытушы ұсынған тапсырмалардың бірін таңдайды.
- Практикалық жұмыстар: студенттердің тәжірибелік дағдысын дамытуға, атқарған ісінің нәтижесін қоруге ұмтылуға тәрбиелейді.
- Кестемен жұмыс: лекция кезінде сүйенетін аса тиімді әдіс, сонымен қатар семинар сабақтарында да жасатуға болады, әр студент өзі дайындап, кейін бірін-бірі тексеріп, өзара тәжірибе алмастыра алады, сонынан оқытушы торелік айтады.
- Регламенттелген пікір-талас, бұл тапсырма жобалаумен ұйымдастырылған әдіске бағытталған: әр топ белгілі бір тақырып бойынша ұйымдасып қорнекі құрал дайындап, әдебиетті тауып, бірге дайындалады, курстастарының сұрақтарына жауап береді. Бақылаудың бұл түрі студенттерді топпен жұмыс істеуге, көпшілік алдында іркілмей еркін сөйлеуге, бір-біріне төзімді болуға, өзгенің қозғарасымен санасуға, сұраққа байсалды және салиқалы жауап беруге тәрбиелейді.

• Сөздік диктант: студенттер пән бойынша кезігетін терминдердің тізіміне анықтама беріп, мағынасын, жасалу жолдарын түсіндіруі тиіс. Мысалы, араб тілінде терминдердің жасалу жолдарының түрі және формулалары көп. Әр терминмен жұмыс істеу арқылы студентте белгілі бір ұғымның пайда болуы мен оның терминденуі туралы қозғаларас пайда болады.

• Психометрия: студенттің білім деңгейін анықтаумен қатар, олардың ой қорыту, зер салу, есте сақтау, пайымдау сияқты қасиеттерін дамытуға ықпал етеді. Психометрияны қолданудағы мақсат: студентті ойын сөзбен жеткізуге баулу. Студент оқыған тақырыбының бөлімдеріндегі фактылар мен мағынасын түсіндіріп, ондағы сөздер мен оралымдардың мағынасын анықтайды, басқа баламаларын айтады.

• Бағдарлы бақылау: өткен сабақты қорытуда және бірнеше үрдістерді салыстырған кезде қолданылады. Студенттер өзін-өзі тексереді, сонымен қатар өзара тексере алады.

• Тест. Бақылаудың бұл түрі бүгінгі күні ең көп қолданылады. Тесттің түрлері көп: өткізілу түріне қарай жеке тұлғаға арналған, топқа арналған, ауызша тест, жазбаша тест, компьютерлік тест, бланкілік тест болып бөліне, білім сапасын анықтау мазмұнына қарай стандартталған тест, жетістіктер тесті, бағдарланған тест болып бөлінеді.

Стандартталған тест студенттердің білім деңгейін аз уақытта дәл және объективті түрде бағалауға мүмкіндік береді.

Жетістіктер тесті студенттердің белгілі бір пән немесе модуль бойынша алған білімін бағалауға арналған. Тесттің бұл түрін топтарға арналып жасалып, емтихан билеттерінің орнына қолдануға болады.

Бағдарланған тест - студенттердің пәндерді игерудегі дағдылары мен біліктіліктерінің қалыптасу деңгейін анықтауға арналған, мысалы оқулықты пайдалану білуі, сөздіктер мен энциклопедиялар, әртүрлі кестелермен жұмыс істеу дағдысын қалыптастырады.

Сонымен қатар, білімді бағалау тестерінің арасында студенттердің өзі оқыған пәндер аясында логикалық пайымдау, ой қорыту, талдау жасауға баулитын тесттер де құрастыруға болады. Мұндай тестер өзінің мазмұны жағынан интеллект тестіне жақын.

Білім сапасын анықтауға арналған тестерді үш типке жатқызады, олар:

• Бірінші деңгейдегі тестер. Мұндай тест ең қарапайым жеңіл сұрақтардан тұруы тиіс. Бұл деңгей студенттің пәнге қатысты ең қарапайым білімі анықтауға бағытталған. Тапсырмаларды орындауға көп уақыт кетпейді. Ондай тапсырмаларға ең төменгі балл қойылады. Балды әр оқытушы өзі тағайындайды.

• Екінші деңгейдегі тестер сәл күрделі болады, оны орындауға бөлінетін уақыт та алдыңғы деңгейге қарағанда көбірек болады балл көлемі де өсіңкі болуы тиіс.

• Үшінші деңгейдегі тестер пән бойынша алған білімін, құзыреттілігін, меңгерген машықтары мен дағдыларын, анықтауға арналады. Бұл деңгейде жауаптардың варианттары болмайды. Тапсырмаларды орындауға жұмсалатын уақыт та көбірек бөлінеді, тапсырма студенттердің шығармашылық қабілетінің көзін ашуға бағытталады.

Студенттердің білім сапасын анықтауда қолданылатын тестердің жағымды жағы да жағымсыз жағы да бар. Жағымдысы: бір уақыт көлемінде бар студенттің білімін анықтауы; студенттің зейіні мен түйсігін дамытуы; материалды игерудің жүйесін қалыптастыруы; сабаққа әрдайым дайындалып отырып, тақырыптар арасындағы байланысты бақылау және қысқа да нұсқа сойлеп, ойлауға баулуы; аз уақыттың ішінде үлкен көлемдегі білімді бағалауға мүмкіндік тууы; дер кезінде жекелеген студенттердің қатесін таба білу; көшіріп жазу дағдысынан ада болу және т.б.

Жағымсызы: жауапты біліммен емес, тисе терекке тимесе бұтаққа қағидасымен белгілеу; сұрақтардың бұлыңғыр болуы немесе дұрыс болмауы; білімнің нақты деңгейін аша алмауы; сойлеуді немесе логикалық пайымдауды дамытуға шектеу және т.б.

Студенттердің білімін анықтау жолдарын зерделегеннен шығатын қорытынды:

• Шәкірттердің білімін бағалағанда тек жазбаша ғана емес, ауызша да бақылау түрлерін қарастыру қажет, біржақтылық танымдық және тәрбиелік жағынан келеңсіздіктерге ұрныдыруы мүмкін.

• Бақылау түрлерін көп және қызықты болуы студенттердің білімге құштарлығын арттырады.

• Бақылаудың корнекілік компоненттерінің көп болуына назар аударуымыз қажет.

• Студенттердің білім алу формалары мен қатар бақылау түрлеріне таңдау құқысы болуы тиіс.

Әдебиет

1. Иващенко О.Н. Дидактическая система контроля знаний [Электронный ресурс] // Фестиваль педагогических идей. 2004. URL: <http://www.1september.ru/>
2. Пидкасистый П.И. Опрос как средство обучения [Текст] // П.И. Пидкасистый, М.Л. Портнов. - М.: Педагогическое общество России, 1999. - С.11.
3. Кулюткина Ю.В. Проблемы гуманизации: новое осмысление старых проблем. СПб, 2003.
4. Ермолаева М.Г. Современный урок: тенденции, возможности, анализ. СПб, 2007.
5. Аванесов В.С. Теория и методика педагогических измерений <http://www.testolog.narod.ru>

Г. Ахметбек, Р. Досымбекова

ҚЫТАЙ ТІЛІН МЫСАЛДАР АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ

Студенттердің алатын біліміне сәйкес ынталандыру - бұл оқытудың маңызды міндеттерінің бірі. Ұзақ жылдардан бері университет оқытушыларының қытай тілін оқыту әдісінің бір сарындылығы студенттердің жалығуына алып келді деген пікірлер де бар. Тіл оқыту күнделікті өмірден алшақтап, оқулық тілімен келтірілген мысалдар ескіріп, қолдану аясы тарылып заман талабына үйлесе алмағандықтан оқулық та студентпен тіл табыса алмайды. Қытай тілі пәнінің оқытушылары студенттердің қытай тілін үйрену психикасына негіздеп, сабақ мазмұнына сай мысалдар келтіріп қызықты әрі қолданыстағы тіл материалдарын кеңінен пайдаланып, жүйелі оқыту әдісімен студенттердің қытай тілін үйренуге деген ынтасын арттыру керектігін айтады. Бүгінгі заман талабына сай университет оқытушыларының қолданыстағы методикасын түбегейлі өзгертіп, инновациялық әдістерді қолдану қажет.

Қытай тілін оқытуды тілге тиек етсек екі түрлі қате танымды өзгертуіміз керек болары сөзсіз, оның бірі қытай тілі гуманитарлық пәндерге ұқсамайды гуманитарлық пәндерді жанды, образды етіп түсіндіруге болады, ал тіл пәндері қашанда біраз басыңқы болып студенттердің қызығушылығын оятып, назарын өзіне аудара алмайды деген пікір. Ал екіншісі қытай тілі білімдерін студенттерге жеткізетін тілде үлкен даралық және икемділік емес керісінше ерекше жүйелі логикалы тіл болуы керек, әйтпесе осы пәннің ғылымилығына әсері болады деген таным. Іс жүзіне келер болсақ мүлдем олай еместігіне көз жеткізуімізге болады. Қытай тілін басқа да қоғамдық пәндер сияқты әсерлі, жанды, қызықты етіп отуға болады, бастысы оқытушының қытай тілін үйренушіге сапалы етіп жеткізуінде. Ұзақ жылдардан бері қытай тілін оқытудағы бір кемшілік тілді үйретуде басынан аяғына дейін бір сарынды «сөйлеу» әдісін қолданып келуінде еді. Оқулықтағы тіл материалы ескіріп, заман талабына сәйкес үйлесуі жеткіліксіз болды. Қандай әдіс арқылы қытай тілін «қызықсыз»-дан «қызықты»-ға, ал оқытушының «үйрен» дегенінен студенттің өздігінен «үйренемін» деуіне өзгертуге болады? Біз ұзақ жылдық оқыту тәжірибеміз арқылы, қытай тілін оқыту барысында методиканың сапасын жоғарлатудың жолын зерттеп, сол мәселені ортаға қойып отырмыз. Бұл топтастыруды төртке болін қарастырғанымыз жон:

1. Тілді тиімді қолданып мысал келтіруде заман талабына сай инновациялық әдісті пайдалану
Тіл және жазу біздің өмірімізбен тығыз байланысты. Тіл оқытуда теорияны қолданбауға болмайды. Оқытушы оқулықпен ғана шектеліп қоймай, сонымен қатар оқулықтағы жаттанды мысалдарға да иек сүйемеуі қажет. Тіл білімдерін іс жүзіндегі тәжірибемен тығыз байланыстырып, жастар қызығатын тілді таңдап, олардың осы тілді түсінуі арқылы сырлы есептелетін теорияларды табиғи түрде түсініп қабылдауын іске асыру керек.

2. Тіл үйренетін ортадағы барлық мүмкіншіліктерді толық пайдаланып, күнделікті болып жатқан нақтылы жағдайлардан мысал алу керек

Оқу ағартудың мазмұны адамгершілікке толы болуы, салқын рай танытпауы тиіс, сүйіспеншілікке толы орта жасауды үйретіп шығаруымыз шарт.

Оқытушы сабақтың мазмұнын нақтылы өмірмен тікелей сәйкестендіріп, туындаған мәселелерді студенттердің қоршаған ортасымен байланыстырып, олардың қоңіл-күйімен сәйкес келетін үйрену ортасын қалыптастыруы қажет. Осы арқылы студенттің назарын қызығушылыққа, үйренуге деген ынтасын тудыруға болады.

Басты қоңіл болетін нәрсе іс жүзінде сабақта нақтылы болып жатқан болмыстан мысал келтіру арқылы, студенттердің назарын толық өзіне аудару. Студенттердің қоңілін аудару, ынтасының оянуы сабақтың сәтті жүруіне кепілдік етеді.

Егер оқытушы сойлем түрлерін түсіндіріп жатқанда, бір студенттің телефонына қоңырау шалынса, онда сол сәтке сәйкес «Диң Диңнің телефонына қоңырау шалынды» бұл қандай сойлем?-